

Posudek na diplomovou práci Bc. Jany Bornové

Způsoby vyjádření argumentace ve sdělovacích prostředcích

(Filozofická fakulta JU, České Budějovice 2020, 109 stran)

Tématem diplomové práce Jany Bornové jsou způsoby vyjádření argumentace ve sdělovacích prostředcích. Dané téma je zajímavé, ale je koncipováno velice široce. K tomu, aby mohlo být zpracováno jako diplomní úkol, je třeba, aby bylo hned v úvodu vymezeno, na jaký dílčí aspekt, se práce omezí. Bez toho se autor vystavuje obrovskému riziku, že se téma rozplyne do různých směrů a cíl, k němuž směřuje, nebude jasný. Hned v úvodu svého posudku bych chtěla zmínit, že výše uvedené je zásadním problémem této diplomové práce, kterou oponuji. Je to škoda, protože z práce je cítit, že autorka na tématu pracovala zaujatě a že ji téma bavilo.

Zásadním nedostatkem práce je, že nemá žádnou nosnou hypotézu, kterou by prezentovala a následně ověřovala v praktické části a nemá tak vydefinován ani žádný cíl, ke kterému chce dojít. Stejně tak úvod (str. 9-10) i závěr práce (str. 99-101) jsou koncipovány spíše jako esej a obsahují obecné informace. Přestože je práce jazykově na velice slušné úrovni (je psána ve španělštině a obsahuje minimum chyb) a je patrné, že autorka se zaujetím prostudovala obrovské množství literatury, mám k práci několik zásadních výhrad, jež se pokusím níže prezentovat.

Práce obsahuje nestandardně rozsáhlou část teoretickou (str. 11-73). Na jednu stranu je to pochopitelné, téma nabízí různé úhly pohledu a určitě nebylo jednoduché se rozhodnout, co vypustit a co nikoliv. Vzhledem k tomu, že v zadání práce bylo uvedeno, že bude blíže představen repertoár prototypických výrazových prostředků v jazyce masmédií a tyto budou následně kvalitativně či kvantitativně analyzovány na vybraném vzorku textů, očekávala bych však, že autorka při výběru relevantních zdrojů bude akcentovat právě tento úhel pohledu. Diplomantka se však pro mě z nepochopitelného důvodu pustila směry úplně odlišnými, pro něž jí mnohdy chybí potřebná hlubší teoretická průprava (rétoriky, filosofie, teorie komunikace). To se týká zejména některých kapitol části teoretické - Toulminova teorie argumentace z pohledu formální logiky (str. 23), argumentace v rétorice (str. 26). Výsledek je tak pro mne jakožto lingvistu poněkud rozpačitý. V práci se tak mísí pohledy lingvistů, jejichž zařazení rozumím a vítám (Catalina Rodríguez, Jaklová, Čechová) s publikacemi, o jejichž vhodnosti zařazení si nejsem úplně jista (publikace Klapetka, Grada 2008, publikace Jiráka a Köpplové, Marvana atd.), a s prameny, které s tématem sice souvisí (Aristoteles, Cicero), ale vzhledem k omezenému rozsahu práce a zadání, by bývalo bylo vhodné je vypustit. Je nesporné, že diplomantka musela pro účely této DP prostudovat obrovské množství literatury, s jejíž většinou se navíc během studia setkala spíše okrajově. To považuji za velký přínos, neboť autorka prokázala, že je díky nabyté filologické přípravě dobře vybavena k tomu, aby se pustila i do oblastí pro ni nových. Nicméně určitá nezkušenost s danou materií patrně způsobila, že práce je ze dvou

třetin orientována na pouhé představení pojmů nějak souvisejících s tématem práce z nejrůznějších úhlů pohledu (co je argumentace, co je persvaze, dějiny argumentace, Austinova teorie mluvních aktů, typy argumentace, struktura argumentativních textů, koheze, koherence, endoforická koreference, exofora, deixis atd.), aniž by byl představen cíl, proč se tak činí a k čemu to slouží. Mohla by autorka u obhajoby vysvětlit, proč se více nedržela zadání a lingvistického rámce? Teoretická část je ukončena na str. 74. Kapitola, v níž by se shrnulo, co z takto nestandardně obsáhlé teoretické části vyplývá pro část praktickou a jaké jsou hlavní hypotézy, které se budou dále ověřovat, však chybí.

Ve výkladu teoretické části se prolínají disparátně zařazené ukázky – str. 15, 16, 24, 25, 28 atd.. Jde o autorkou několik náhodně vybraných textů, v nichž se podle jejího názoru vyskytují jednotlivé argumentační strategie. Ponechávám stranou, že diplomové práci s jazykovým vzorkem musí předcházet upřesnění, s jakými typy textů se pracuje. S ohledem na daný diplomní úkol by byla žádoucí i např. informace o tom, kdo je autorem zvolených výroků, kdo je jejich příjemcem, do jakého sociálního kontextu je zpráva řazena. Bez těchto znalostí má čtenář pochybnosti a nezbývá mu nežli se spokojit se subjektivním rozbořem – např. str. 25: kdo je Alberto Fernández, ke komu se obrací, jaký je předchozí kontext uvedeného výroku apod. Pozastavím-li se u tohoto příkladu – je atenuace v argumentaci, jež autorka spatřuje v užití 1. osoby plurálu, jevem typickým pro současný jazyk sdělovacích prostředků? Setkala se s ním i v jiných případech, či jde o náhodný příklad? Pozor – věta „*hasta que termine la Semanas Santa*“ není věta vedlejší příslovečná způsobová, ale věta vedlejší příslovečná časová (str. 26).

Na str. 74-89 je provedena analýza argumentativního textu s názvem „*La heterosexualidad es peligrosa*“. Bohužel kvalita textu na str. 75-76 je velice špatná a v tištěné verzi je text nečitelný. Pro čtenáře je to poněkud nepohodlné, autorka si toho je patrně vědoma a doporučuje si text přečíst na internetu. Tuto skutečnost pomímám, byť by asi bylo vhodnější pokusit se text upravit tak, aby se s ním dalo pracovat i v tištěné práci. Větším problémem této části je, že i zde chybí zdůvodnění, proč zrovna tento jeden text. Chybí také zdůvodnění vztahu provedené analýzy k předchozí velkoryse pojaté teoretické části. Autorka text analyzuje ze všech možných úhlů pohledu. Vedle obecnějších informací týkajících se struktury a hlavní myšlenky textu, se zabývá i aspekty, u nichž vůbec nerozumím souvislosti s problematikou argumentace – např. tabulka na str. 80 a 81 a velmi banální a zjednodušující přehled užitých typů anafor, typů deiktických výrazů, tzv. indikátorů času /množství, na str. 81 kvantifikuje slovesné časy a způsoby užití v textu. Velmi obecně se pouští i do analýz týkajících se užití slovní zásoby – vysvětluje význam užitých odborných výrazů (str. 81-84) – PROČ? Mohla by u obhajoby ozřejmit souvislost těchto aspektů se způsoby vyjadřování argumentace v jazyce sdělovacích prostředků?

Úplnou neznámou je pro mě zařazení poslední části práce „Propuesta didáctica“ (str. 90-98). Navržené aktivity by se možná daly realizovat, ale jejich didaktický potenciál nelze hodnotit, protože vytvoření takového souboru aktivit nebylo úkolem této DP, a tudíž k jejich zařazení chybí potřebný didakticko-teoretický rámec. Říci k nim mohu pouze to, že i zde se autorka zabývá aspekty, které s jejím tématem souvisejí vzdáleně – např. zařazení problematiky tzv. diskurzivních markerů (konektorů) do hodin španělského jazyka (str. 94-95), scénář aktivity na ústní projev na téma sňatku a adopce dětí sexuálními menšinami (str. 97).

Závěr: Závěrem konstatuji, že předkládaná diplomová práce Bc. Jany Bornové i přes uvedené připomínky ještě vyhovuje požadavkům na tento typ prací kladeným. Práce obsahuje řadu pochybení metodologických, z nichž jsem se na ty nejzásadnější pokusila upozornit výše. Práci doporučuji k obhajobě, neboť připomínky, které jsem vznesla, neprokazují nezpůsobilost diplomatky k samostatné tvůrčí práci, ale spíše jsou důsledkem neúměrně široce pojatého tématu. S ohledem na tyto skutečnosti práci hodnotím ještě jako **velmi dobrou** s tím, že výsledná známka bude stanovena na základě výsledku obhajoby.

V Českých Budějovicích, 8. června 2020

PhDr. Jana Pešková, Ph.D.